

Nová právna úprava v oblasti prevencie ochrany pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu účinná od 01.11.2020

Dňa 01.11.2020 nadobudol účinnosť zákon č. 279/2020 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 297/2008 Z.z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „AML zákon“).

Hlavným cieľom novely AML zákona bolo:

- transponovať smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/843 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu a smernice 2009/138/ES a 2013/36/EÚ (ďalej len „V. AML Smernica“), ktorá sleduje ochranu finančného systému a posilnenie mechanizmu zavedeného na predchádzanie praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu v rámci Európskej únie,
- zohľadniť odporúčania výboru Moneyval Rady Európy z jeho štvrtej hodnotiacej správy o vykonávaní opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu v Slovenskej republike a revidované odporúčania FATF (Finančný akčný výbor skupiny G7) z februára 2012, ktoré reagujú na neustály vývoj v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu,
- reagovať na požiadavky vyplývajúce z praktického uplatňovania zákona.

Novela AML zákona, v intenciách V. AML Smernice, reviduje existujúce pravidlá zamerané na predchádzanie legalizácii a financovaniu terorizmu a jej cieľom je vo všeobecnosti zlepšiť prístupnosť k registru konečných užívateľov výhod, posilniť a harmonizovať pravidlá zvýšenej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, prijať prísnejšie opatrenia na zníženie rizík legalizácie a financovania terorizmu spojených s anonymnými predplatenými nástrojmi, monitorovať neobvyklé obchodné operácie vykonávané prostredníctvom virtuálnej kryptomeny a sprecizovať postup finančnej spravodajskej jednotky pri výmene informácií s príslušnými orgánmi členských štátov potrebných pri predchádzaní a odhaľovaní legalizácie a financovania terorizmu.

Jednotlivé zmeny v AML zákone možno stručne zhrnúť do nasledovných bodov:

A. Úprava rozsahu pôsobnosti zákona vo vzťahu k povinných osobám

1. Za povinnú osobu sa podľa novej právnej úpravy považuje podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. b) bod 14 AML zákona aj poskytovateľ platobných služieb v obmedzenom rozsahu a poskytovateľ služieb informovania o platobnom účte.

Poskytovateľ platobných služieb v obmedzenom rozsahu je definovaný v ustanovení § 79a ods. 1 zákona č. 492/2009 Z.z. o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov. V zmysle uvedeného ustanovenia, je ním poskytovateľ platobných služieb, ktorého priemer z celkovej sumy ním vykonaných platobných operácií za posledných 12 mesiacov nepresahuje sumu 3.000.000 eur za mesiac, a to vrátane platobných operácií vykonaných prostredníctvom agentov platobných služieb.

Definícia poskytovateľa služieb informovania o platobnom účte sa taktiež nachádza v zákone č. 492/2009 Z.z. o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to v ustanovení § 79b, podľa ktorého ním je fyzická osoba s miestom podnikania na území Slovenskej republiky alebo právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky, ktorá je zapísaná do obchodného registra, pričom môže poskytovať výhradne platobnú službu informovania o platobnom účte, a to na základe rozhodnutia o registrácii na poskytovanie takej platobnej služby vydaného Národnou bankou Slovenska.

2. Podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. h) AML zákona, je povinnou osobou aj osoba, ktorá poskytuje poradenské služby vo veciach daní podľa osobitných predpisov.

Jej zaradením medzi povinné osoby dochádza k transpozícii čl. 2 ods. 1 bod 3 písm. a) V. AML Smernice, podľa ktorého okrem audítorov, externých účtovníkov a daňových poradcov by mali byť medzi povinné osoby zaradené aj ostatné osoby, ktoré sa zaväzujú poskytovať priamo alebo prostredníctvom iných osôb, s ktorými je uvedená iná osoba prepojená, materiálnu pomoc, pomoc alebo poradenstvo v daňových záležitostiach ako hlavnú podnikateľskú alebo odbornú činnosť. Z uvedeného dôvodu sa medzi povinné osoby zaradili aj ostatné osoby, ktoré poskytujú pomoc pri daňovom poradenstve v zmysle zákona č. 78/1992 Z. z. o daňových poradcov a Slovenskej komore daňových poradcov.

3. Právnické osoby alebo fyzické osoby oprávnené sprostredkovať predaj, prenájom a kúpu nehnuteľností, sú v prípade, ak ide o prenájom nehnuteľností, povinnými osobami v zmysle AML zákona, iba v prípade, ak je hodnota mesačného nájomného najmenej 10 000 eur.

4. Právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená vykonávať činnosť organizačného a ekonomického poradcu, je od 01.11.2020 povinnou osobou v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 písm. l) AML zákona iba pri činnostiach uvedených v písmene j) alebo § 9 písm. b) AML zákona, ktorými sú:

- kúpa a predaj nehnuteľnosti alebo podniku alebo ich časti,
- správa alebo úschova finančných prostriedkov, cenných papierov alebo iného majetku,
- založenie účtu v banke alebo v pobočke zahraničnej banky alebo účtu cenných papierov a pri ich správe,
- založenie, činnosť alebo riadenie obchodnej spoločnosti, združenia fyzických osôb, združenia právnických osôb, účelového združenia majetku alebo inej právnickej osoby,
- zakladanie obchodných spoločností alebo iných právnických osôb,
- konanie ako štatutárny orgán, člen štatutárneho orgánu, osoba, ktorá je v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu alebo jeho člena, prokurista, vedúci

- organizačnej zložky odštepného závodu alebo inej organizačnej zložky podniku, likvidátor obchodnej spoločnosti alebo konanie v podobnej pozícii vo vzťahu k tretím osobám alebo zabezpečenie takého konania inou osobou,
- zabezpečenie sídla, adresy sídla, adresy na doručovanie a ostatných súvisiacich služieb pre právnické osoby a účelové združenia majetku bez ohľadu na ich právnu subjektivitu, ktoré spravujú a rozdeľujú finančné prostriedky,
 - konanie ako správca združenia majetku alebo zabezpečenie takého konania inou osobou,
 - konanie ako splnomocnený akcionár pre tretiu osobu, ktorá je iná ako emitent cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu, ktorý podlieha požiadavkám na uverejňovanie informácií podľa osobitného predpisu, alebo zabezpečenie takého konania inou osobou.

Zmena AML zákona vo vzťahu k organizačným a ekonomickým poradcóm v žiadnom prípade nelegalizuje poskytovanie právnych služieb organizačnými a ekonomickými poradcami. Jej cieľom je **sprecizovanie a špecifikácia konkrétnych poradenských služieb, pre ktoré organizační a ekonomickí poradcovia budú zaradení medzi povinné osoby podľa AML zákona.**

5. Právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená prevádzkovať **aukčnú sieň**, právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená obchodovať alebo sprostredkovať obchody s **umeleckými predmetmi, zberateľskými predmetmi, starožitnosťami, kultúrnymi pamiatkami, kultúrnymi predmetmi, drahými kovmi, alebo drahými kameňmi**, právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená uvádzať na trh **výrobky z drahých kovov alebo drahých kameňov**, alebo právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená prevádzkovať **záložňu**, sú od 01.11.2020 povinnými osobami podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. m) AML zákona iba v prípade, ak je **hodnota obchodu najmenej 10 000 eur**, pričom nezáleží na tom, či je obchod vykonaný jednotlivo, alebo ide o viaceré na seba nadväzujúce obchody, ktoré sú alebo môžu byť prepojené.

6. Podľa ustanovenia § 5 ods. 1 písm. o) a p) AML zákona, sú povinnými osobami aj **poskytovateľ služieb peňaženky virtuálnej meny a poskytovateľ služieb zmenárne virtuálnej meny**. Definíciu uvedených povinných osôb upravuje ustanovenie § 9 písm. n) a o) v spojení s písm. l) a m) AML zákona, ktoré zároveň definujú pojem virtuálnej meny a pojem elektronických peňazí.

Poskytovateľom služieb peňaženky virtuálnej meny je osoba, ktorá poskytuje služby na ochranu súkromných kryptografických kľúčov v mene jej klientov, na držbu, uchovávanie a prevod virtuálnej meny.

Poskytovateľom služieb zmenárne virtuálnej meny je osoba, ktorá v rámci svojej podnikateľskej činnosti ponúka alebo vykonáva obchody s virtuálnou menou, ktorých predmetom je nákup virtuálnej meny za eurá alebo cudziu menu alebo predaj virtuálnej meny za eurá alebo cudziu menu.

Vzhľadom k tomu, že V. AML Smernica v článku 20a vyžaduje, aby poskytovatelia zmenárenských služieb medzi virtuálnymi aktívami a nekrytými menami (fiat menami), resp. poskytovatelia služieb peňaženky boli registrovaní, podmienkou poskytovania uvedených služieb je získanie živnostenského oprávnenia. Živnostenské oprávnenie vydané na živnosť, ktorá svojím obsahom spĺňa znaky poskytovania služieb zmenárne virtuálnej meny alebo poskytovania služieb peňaženky virtuálnej meny vydané do 31.10.2020 zaniká 28.02.2021.

B. Zmeny vo vzťahu k politicky exponovaným osobám

Na základe revidovaných odporúčaní FATF (Finančný akčný výbor skupiny G7) sa **rozšíril okruh politicky exponovaných osôb** o osoby s **celoštátnym aj regionálnym významom**.

Popri ústavných sudcoch, sudcoch najvyššieho súdu a sudcoch odvolacích súdov sa medzi politicky exponované osoby explicitne zaradili aj predseda a podpredseda Súdnej rady Slovenskej republiky, predseda a podpredseda Špecializovaného trestného súdu, predseda a podpredseda krajského súdu, predseda a podpredseda okresného súdu.

Ďalej medzi politicky exponované osoby podľa § 6 ods. 2 písm. h) AML zákona patria aj generálny prokurátor, námestník generálneho prokurátora, špeciálny prokurátor, zástupca špeciálneho prokurátora, krajský prokurátor, námestník krajského prokurátora, okresný prokurátor alebo námestník okresného prokurátora.

Pre zjednodušenie procesu identifikácie politicky exponovaných osôb sa tiež v súlade s V. AML Smernicou zavádza povinnosť vytvoriť a viesť **oficiálny zoznam významných verejných funkcií v podmienkach Slovenskej republiky**, ktorý je verejne dostupný na webovej stránke finančnej spravodajskej jednotky a v ktorom sú uvedené aj tie funkcie, ktoré nie sú výslovne uvedené v zákone, ale ide o funkcie s celoštátnym alebo regionálnym významom, napr. predstavitelia územných samospráv (napr. predseda samosprávneho kraja, primátor mesta, starosta obce s počtom obyvateľov nad 5 000).

C. Zmeny v opatreniach starostlivosti vo vzťahu ku klientovi

1. Ustanovenie § 7 ods. 1 písm. b) AML zákona vymedzuje rozsah údajov, ktoré sú povinné osoby povinné získať pri identifikácii klienta – právnickej osoby. S účinnosťou od 01.11.2020, sú povinné osoby povinné tieto údaje získať aj v prípade klienta, ktorým je združenie majetku.

Táto zmena reflektuje na znenie článku 14 ods. 1 V. AML Smernice, podľa ktorého sa vyžaduje, aby povinné osoby pri uzatváraní obchodného vzťahu nielen s podnikateľským subjektom, ale aj s obdobnou právnou štruktúrou (napr. nadácia, nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby, neinvestičný fond alebo iné účelové združenie majetku bez ohľadu na jeho právnu subjektivitu), vyžadovali osvedčenie o registrácii, resp.

výpis z príslušného registra a identifikáciu fyzickej osoby, ktorá je oprávnená v jej mene konať.

2. Identifikáciou konečného užívateľa výhod, sa pre účely AML zákona, rozumie zistenie mena, priezviska, rodného čísla alebo dátumu narodenia, ak rodné číslo nebolo pridelené, adresy trvalého pobytu alebo iného pobytu a štátnej príslušnosti. Zmenou v tomto prípade je **vypustenie požiadavky na zistenie druhu a čísla dokladu totožnosti**, ktoré predchádzajúce znenie AML zákona od povinných osôb vyžadovalo.

Uvedená zmena vyplynula z požiadaviek aplikačnej praxe a jej cieľom je zníženie administratívnych nákladov na strane povinných osôb. Z praktickej činnosti povinných osôb vyplynulo, že v mnohých prípadoch, najmä pri zahraničných konečných užívateľoch výhod a v prípadoch, kedy povinná osoba prevezme identifikačné údaje o konečnom užívateľovi výhod v zmysle § 13 AML zákona od inej (najmä zahraničnej) povinnej osoby, nie je druh dokladu totožnosti k dispozícii. Pre povinné osoby je niekedy problematické zistiť všetky údaje v rozsahu § 7 zákona, pričom zistenie všetkých údajov objektívne nie je nevyhnutné na naplnenie účelu tohto zákona. Navrhované znenie je v súlade aj s článkom 13 IV. AML Smernice, podľa ktorého opatrenia povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi zahŕňajú okrem iného identifikáciu konečného užívateľa výhod a prijatie primeraných opatrení na overenie totožnosti tejto osoby tak, aby bol povinný subjekt presvedčený, že vie, kto je konečný užívateľ výhod.

3. V prípadoch overenia identifikácie fyzickej osoby bez jej fyzickej prítomnosti, sa podľa § 8 ods. 1 písm. a) AML zákona vyžaduje jej overenie s použitím technických prostriedkov a postupov, ktoré umožňujú vykonať overenie identifikácie **na úrovni, ktorá je z hľadiska dôveryhodnosti výsledku overenia obdobná overeniu za fyzickej prítomnosti**.

Jedným z cieľov V. AML Smernice je náležite identifikovať a overiť strany transakcie z dôveryhodných zdrojov. Uvedená požiadavka vyplýva aj z preambuly V. AML Smernice, kde sa uvádza, že presná identifikácia a overovanie údajov fyzických osôb a právnických osôb sú dôležité pre boj proti praniu špinavých peňazí alebo financovaniu terorizmu. Najnovší technický vývoj v oblasti digitalizácie transakcií a platieb umožňuje bezpečnú identifikáciu na diaľku alebo elektronickú identifikáciu. Tieto prvky boli determinujúce aj pokiaľ ide o transpozíciu V. AML Smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky.

V prípadoch, keď klient nie je fyzicky prítomný na účely identifikácie a overenia identifikácie, povinné osoby by mali v procese identifikácie zohľadniť najmä prostriedky elektronickej identifikácie spĺňajúce technické špecifikácie, normy a postupy pre vysokú úroveň zabezpečenia ustanovené v priamo vykonateľnom právne záväznom akte Európskej únie – v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 z 23. júla 2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zrušení smernice 1999/93/ES, v nadväznosti na implementačný zákon č. 272/2016 Z. z. o dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o dôveryhodných službách), keďže takéto prostriedky elektronickej identifikácie sa svojou spoľahlivosťou najviac približujú

identifikácii za fyzickej prítomnosti klienta. Taktiež sa môžu vziať do úvahy iné bezpečné procesy identifikácie na diaľku alebo elektronickej identifikácie regulované, uznané, schválené alebo akceptované na vnútroštátnej úrovni príslušným vnútroštátnym orgánom.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že pri uzatváraní obchodného vzťahu bez fyzickej prítomnosti klienta môže povinná osoba využiť predovšetkým dôveryhodnú formu preukázania sa klienta **kvalifikovaným elektronickým podpisom** alebo s použitím **úradného autentifikátora**.

Na povinné osoby, ktoré podliehajú dohľadu Národnej banky Slovenska sa vzťahujú taktiež požiadavky uvedené v Stanovisku Útvary dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska zo dňa 10. decembra 2018 č. 1/2018 k identifikácii a overeniu identifikácie klienta – fyzickej osoby, bez jej fyzickej prítomnosti prostredníctvom technických prostriedkov a postupov podľa zákona.

4. Povinné osoby sú podľa § 10 ods. 1 písm. b) AML zákona povinné, okrem iného, **prijat' primerané opatrenia na overenie informácií** týkajúcich sa identifikácie konečného užívateľa výhod, vrátane opatrení na zistenie vlastníckej štruktúry a riadiacej štruktúry klienta, ktorý je právnickou osobou alebo združením majetku.

Podstatou uvedenej povinnosti je predovšetkým overiť získané informácie a nie samotné overenie identifikácie konečného užívateľa výhod jedným zo spôsobov v zmysle § 8 AML zákona (napr. za fyzickej prítomnosti), čo je v množstve prípadov nemožné vzhľadom na to, že sa uvedená osoba (konečný užívateľ výhod) môže nachádzať napríklad mimo územia SR. V záujme naplnenia účelu AML zákona, je v danom prípade relevantné a prvoradé zistiť, kto je konečný užívateľ výhod (zistiť identifikačné údaje v zmysle § 7 ods. 3 AML zákona) a overiť tieto informácie všetkými dostupnými spôsobmi (register, verejné informácie, databázy, obchodný register, vyžiadanie si overených dokladov, vyhlásení a pod.).

Pri identifikácii konečného užívateľa výhod podľa § 10 ods. 1 písm. b) v spojení s § 7 ods. 3 AML zákona, sa povinná osoba nesmie spoliehať výlučne na údaje získané z registra právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci, **ak na základe hodnotenia rizík podľa § 20a existuje riziko legalizácie alebo financovania terorizmu.**

5. Sprecizovanie ustanovenia § 10 ods. 4 AML zákona, ktoré spočíva v povinnosti vyhodnotiť a zohľadniť rizikové faktory uvedené v hodnotení rizík podľa § 20a AML zákona, ktoré zahŕňa aj výsledky národného hodnotenia rizík legalizácie a financovania terorizmu podľa § 26a AML zákona.

6. Zabezpečenie **aktuálnosti a správnosti údajov v registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci** (ďalej len „register právnických osôb“). Podľa ustanovenia § 10a ods. 3 AML zákona, ak pri vykonávaní starostlivosti vo vzťahu ku klientovi povinná osoba zistí, že údaj o konečnom užívateľovi výhod poskytnutý klientom sa líši od údaje uvedeného v registri právnických osôb, je povinná osoba povinná tento rozpor riešiť. V prvom rade sa povinná osoba musí u klienta uistiť, či jej záver o konečnom užívateľovi výhod nie je chybný a pokiaľ nie je chybný, vyzve klienta, aby opravil záznam o

konečnom užívateľovi výhod v príslušnom zdrojovom registri (obchodný registre, register neinvestičných fondov, neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, nadácií a podnikateľských subjektov a pod.). Pokiaľ tak klient neurobí, oznámi povinná osoba nezrovnalosť orgánu verejnej moci, ktorý vedie evidenciu, z ktorej sa poskytujú údaje do registra právnických osôb (t.j. orgánu, ktorý vedie príslušný zdrojový register) a nie Štatistickému úradu SR.

Uvedená zmena vychádza z čl. 30 ods. 4 V. AML Smernice.

7. Vzhľadom na identifikované nízke riziko legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu sa **doplnili možnosti zjednodušenej starostlivosti** vo vzťahu ku klientovi za splnenia ustanovených podmienok pri **dlhodobom investičnom sporení** a pri **poskytovaní platobnej iniciačnej služby**, pri ktorej už bola vykonaná identifikácia klienta.

Produkt dlhodobého investičného sporenia má všeobecný záujem vo forme rozvoja kapitálového trhu, podlieha dohľadu Národnej banky Slovenska, výnosy sa realizujú iba v dlhodobom časovom horizonte (15 rokov) pri stanovení maximálneho ročného limitu (3 000 Eur), v dôsledku čoho sú splnené podmienky pre jeho zaradenie do režimu zjednodušenej starostlivosti podľa § 11 AML zákona.

Služby informovania o platobnom účte či platobnej iniciačnej služby sú poskytované výlučne osobám, ktoré už boli identifikované inými poskytovateľmi platobných služieb a takisto predstavujú nízke riziko legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu (pri službe informovania o platobnom účte ide výlučne o pasívne platobnú službu a pri využívaní platobnej iniciačnej služby alebo služby dochádza k autorizácií predmetnej platobnej operácie súčasne aj u ďalšieho poskytovateľa platobných služieb). Doterajšia právna úprava by predstavovala napríklad duplicitné overovanie identifikácie osoby, ktorej identita už bola overená, pričom by dochádzalo k samotnému popretiu podstaty tohto typu platobných služieb, ktorých implementácia je vyžadovaná právom Európskej únie.

Využitie inštitútu zjednodušenej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi však nezabavuje povinnú osobu dostatočným spôsobom monitorovať obchody a obchodné vzťahy tak, aby bolo možné zistiť neobvyklé obchodné operácie a ohlásiť ich finančnej spravodajskej jednotke.

8. V súlade s V. AML Smernicou sa **znížil limit pre predplatené platobné prostriedky**, pri ktorých nie je potrebné vykonávať starostlivosť podľa AML zákona (z 250 eur na 150 eur; v prípade spätnej výmeny zo 100 eur na 50 eur). Uvedená zmena AML zákona by mala viesť k ich používaniu len na oprávnené účely a k zníženiu ich príťažlivosti pre teroristov a páchatel'ov trestných činov.

9. Pri vykonávaní **zvýšenej starostlivosti** vo vzťahu ku klientovi v prípadoch, **ak klient nie je fyzicky prítomný na účely identifikácie a overenia identifikácie**, novela AML zákona doplnila existujúce možnosti vykonania zvýšenej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, ako sú napríklad vyžiadanie potvrdenia od inej banky, či uskutočnenie overovacej platby z účtu vedeného na meno klienta a to: overenie identifikácie klienta v rozsahu, v akom to umožňuje

poskytovanie platobnej iniciačnej služby alebo služby informovania o platobnom účte inou povinnou osobou, ak bola touto povinnou osobou vykonaná aspoň základná starostlivosť podľa § 10 AML zákona, ktoré je však možné akceptovať len v prípade, ak bolo vykonané za podmienok a v rozsahu tohto zákona a len za predpokladu, že ide o poskytovateľa platobných služieb, ktorý je zároveň povinnou osobou v zmysle tohto zákona, čo eliminuje riziko legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Tieto nové možnosti vykonania zvýšenej starostlivosti predstavujú ich rovnocennú a zároveň modernejšiu alternatívu.

10. Z dôvodu harmonizácie právnych úprav jednotlivých členských štátov V. AML Smernica v článku 18a zaviedla osobitný zoznam (rozsah) **minimálnych opatrení zvýšenej starostlivosti vo vzťahu ku klientom z krajín, ktoré Európska komisia označila za vysokorizikové**. Vo všeobecnosti je potrebné konštatovať, že doterajšia úprava zvýšenej starostlivosti vo vzťahu k vysokorizikovým krajinám nebola podrobnejšie rozpracovaná.

Vykonávanie novo stanoveného súboru opatrení zvýšenej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi podľa § 12 ods. 2 písm. d) AML zákona, poskytuje komplexnejšie monitorovanie transakcií, pretože zahŕňať získanie dodatočných informácií o klientovi, účele a povahe obchodného vzťahu, obligatórne zistenie pôvodu finančných prostriedkov z dôveryhodných zdrojov, atď. Väčšia kontrola by sa mala dosiahnuť aj pomocou systematického schvaľovania obchodného vzťahu vrcholovým manažmentom.

11. Bankám a finančným inštitúciám sa zaviedla v zmysle ustanovenia § 24 ods. 4 AML zákona povinnosť **preskúmať**, a ak je to potrebné, **zmeniť alebo ukončiť korešpondenčné vzťahy** s partnerskou inštitúciou usadenou v krajine, ktorú Európska komisia určila za **vysokorizikovú**.

D. Zmeny vo vzťahu k posudzovaniu obchodov

Novelou AML zákona sa vo vzťahu k posudzovaniu obchodov zosúladiť § 14 ods. 2 písm. a) AML zákona s čl. 10 V. AML Smernice, podľa ktorého povinné osoby majú povinnosť prešetriť súvislosti a účel všetkých transakcií, ktoré spĺňajú *aspoň jednu z týchto podmienok*:

- ide o zložité transakcie,
- ide o neobvykle veľké transakcie,
- sú realizované podľa neobvyklého vzorca,
- nemajú zrejmy hospodársky alebo zákonný účel.

V súlade s vyššie uvedeným, sú povinné osoby od 01.11.2020 povinné podľa § 14 ods. 2 písm. a) AML zákona venovať osobitnú pozornosť všetkým **zložitým obchodom, nezvyčajne veľkým obchodom, všetkým obchodom s nezvyčajnou povahou alebo obchodom, ktoré nemajú zrejmy ekonomický účel alebo zrejmy zákonný účel**, pričom povinná osoba je povinná v čo najväčšej možnej miere preskúmať účel týchto obchodov.

Zároveň sa ustanovením § 14 ods. 3 AML zákona zaviedla povinnosť **zvýšiť stupeň a povahu monitorovania obchodného vzťahu**, a to na účel zistenia, či pri obchodoch podľa § 14 ods. 2 AML zákona je podozrenie, že klient pripravuje alebo vykonáva neobvyklú obchodnú operáciu.

Posudzovanie pripravovaných, ako aj vykonávaných obchodov v rámci priebežného monitorovania obchodného vzťahu je špecifické tým, že obchodný vzťah už vznikol a trvá. Nejde teda o prvý kontakt s klientom a povinná osoba môže zohľadniť existujúci rizikový profil klienta a históriu ním vykonaných obchodov. Uvedený postup, vrátane overovania úplnosti a platnosti údajov a informácií, ako aj povinnosť klienta tieto predkladať povinnej osobe, tvoria základ priebežného monitorovania obchodného vzťahu. Tento druh monitorovania si vyžaduje vytváranie rizikových profilov klientov (§10 ods. 1 písm. g) AML zákona) a ich rozdelenie do rizikových kategórií s ohľadom na možné riziko legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. V súlade s rizikovo orientovaným prístupom si povinná osoba vytvorí rôzne kritériá neobvyklosti obchodných operácií klientov, ktoré budú oddeľovať určité úrovne procesu monitorovania, zodpovedajúce stupňu rizikosti operácií uskutočňovaných klientmi. Stanovené kritériá alebo limity, definované povinnou osobou na tento účel, musia byť pravidelne prehodnocované, aby bolo možné určiť ich primeranosť voči zisteným úrovniam rizík. Pre posudzovanie obchodov sú v rámci priebežného monitorovania obchodného vzťahu dôležité tie pripravované alebo vykonávané obchody klienta, ktoré sa nezhodujú so známou alebo očakávanou aktivitou klienta. Z uvedeného vyplýva, že nastavenie určitého stupňa monitorovania obchodného vzťahu bude mať charakter kvantitatívnej, ako aj kvalitatívnej zmeny v úkonoch vykonávaných konkrétnou povinnou osobou.

Vyššie popísaný proces posudzovania obchodov musia mať povinné osoby zapracovaný vo svojom programe vlastnej činnosti v zmysle ustanovenia § 20 ods. 1,2 AML zákona.

E. Sankcie za správne delikty

Novelou AML zákona sa preformulovalo a spresnilo ustanovenie § 33a ods. 3 AML zákona.

Uloženie sankcie zverejnenia právoplatného rozhodnutia o uložení sankcie za správny delikt má plniť predovšetkým preventívny účinok. Správny orgán by mal pred jej uložením zvážiť závažnosť spáchaného správneho deliktu (uloženie tejto sankcie nesmie byť celkom zjavne neprimerané povahy a závažnosti spáchaného správneho deliktu), ako aj ďalšie relevantné okolnosti (uloženie sankcie by ohrozilo stabilitu finančného trhu). V takýchto prípadoch môže finančná spravodajská jednotka rozhodnúť o **odložení zverejnenia** právoplatného rozhodnutia, zverejnení **anonymizovaného** právoplatného rozhodnutia, resp. o jeho **nezverejnení**.

F. Zmeny vo vzťahu k finančnej spravodajskej jednotke

1. Finančná spravodajská jednotka je s účinnosťou od 01.11.2020 povinná **zverejniť a priebežne aktualizovať na svojom webovom sídle zoznam významných verejných**

funkcií, pričom tento zoznam je povinná poskytnúť Európskej komisii. Zároveň je povinná zverejniť a priebežne aktualizovať na svojom webovom sídle **zoznam krajín**, ktoré Európska komisia určila za **vysokorizikové**.

Podľa ustanovenia § 26 ods. 2 písm. p) AML zákona, je finančná spravodajská jednotka povinná mať vytvorený **system pre prijímanie oznámení** o porušení povinností podľa AML zákona (Whistleblowing), v rámci ktorého sa zabezpečuje ochrana oprávnených záujmov oznamovateľa a osoby, ktorá je podľa oznámenia zodpovedná za porušenie povinností podľa AML zákona.

2. Ustanovením § 26 ods. 5 AML zákona sa **obmedzilo poskytovanie informácií a podkladov** príslušným orgánom, ktoré môže byť dočasné po dobu, počas ktorej prebieha spracovanie neobvyklej obchodnej operácie alebo prebiehajúce trestné konanie, ktoré s ohľadom na účel zákona má v takomto prípade prednosť pred poskytnutím informácií na iný účel. Pri poskytovaní informácií a podkladov je potrebné zvažovať i oprávnené záujmy ďalších subjektov, ktorých sa hlásenie o neobvyklej obchodnej operácii alebo ďalšej činnosti finančnej spravodajskej jednotky týka (článok 32 ods. 5 IV. AML Smernice).

3. Inštitút národného hodnotenia rizík (ďalej len „NHR“) sa doplnil o ustanovenie, podľa ktorého **finančná spravodajská jednotka predkladá NHR na schválenie vláde Slovenskej republiky**. Uvedeným ustanovením sa vytvorili predpoklady na završenie národného mechanizmu koordinácie činnosti dotknutých subjektov (ktorý predpokladá finančné zdroje z viacerých rezortov) a jeho záväznosť, nakoľko v zmysle štandardov FATF je NHR východiskovým produktom pre následné prijatie strategických materiálov (akčných plánov), príslušných rezortných politík a ich priebežné hodnotenie.

Transpozíciou článku 7 ods. 5 V. AML Smernice, sa zaviedla do ustanovenia § 26a ods. 4 AML zákona požiadavka, aby finančná spravodajská jednotka poskytla výsledky NHR Európskej komisii, európskym orgánom dohľadu, resp. ostatným členským štátom.

Finančnej spravodajskej jednotke zároveň pribudla zákonná povinnosť priebežne informovať povinné osoby o rizikách identifikovaných v NHR a o opatreniach k ich zmierňovaniu.

4. Vo vzťahu k **medzinárodnej spolupráci** sa **rozšíril okruh subjektov**, s ktorými spolupracuje finančná spravodajská jednotka pri výmene a preverovaní informácií potrebných pri predchádzaní a odhaľovaní legalizácie a financovania terorizmu, **o účastníkov Európskeho finančného systému dohľadu**. Zároveň sa v súlade s článkami 53 až 55, 50a a 57a V. AML Smernice sprecizoval spôsob a postup finančnej spravodajskej jednotky pri výmene informácií s príslušnými orgánmi členských štátov. Medzinárodnú spoluprácu po novom nie je možné obmedziť, s výnimkou situácií uvedených v ustanovení § 26 ods. 5 AML zákona (ak by poskytnutie informácií a podkladov mohlo zmariť alebo ohroziť spracovanie neobvyklej obchodnej operácie alebo prebiehajúce trestné konanie, alebo ak by poskytnutie informácií a podkladov bolo zjavne neprimerané oprávneným záujmom osoby, ktorej sa týkajú, alebo by odporovalo účelu, pre ktorý bola žiadosť o poskytnutie informácií a podkladov podaná, finančná spravodajská jednotka požadované informácie neposkytne).

5. Vzhľadom na požiadavku Európskej legislatívy pre **spoločný a účinný postup** pri ochrane pred legalizáciou a financovaním terorizmu bolo potrebné zapracovať text upravujúci výmenu informácií súvisiacich s kontrolou finančnej spravodajskej jednotky a dohľadom Národnej banky Slovenska nad subjektmi finančného trhu na rovnocennom princípe. Výmena a zdieľanie informácií je základným predpokladom v tejto oblasti. Ustanovenie § 29 ods. 6 AML zákona zabezpečuje **efektívnu a včasnú výmenu informácií** medzi orgánmi dohľadu, dozoru a kontroly v oblasti prevencie pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovaním terorizmu a taktiež zabezpečuje **jednotný postoj** príslušných orgánov dohľadu, dozoru a kontroly k plneniu povinností v tejto oblasti.

6. V súlade s čl. 17 a 18 ods. 4 IV. AML Smernice, podľa ktorých príslušné orgány dohľadu by mali vydať usmernenia určené príslušným orgánom a úverovým inštitúciám a finančným inštitúciám v súlade s článkom 16 nariadení (EÚ) č. 1093/2010, (EÚ) č. 1094/2010 a (EÚ) č. 1095/2010 o rizikových faktoroch a o opatreniach, ktoré sa majú prijať v situáciách, v ktorých sú vhodné opatrenia zjednodušenej, resp. zvýšenej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi, sa v ustanovení § 20 ods. 5 AML zákona **zaviedla možnosť vydať vykonávací predpis**, ktorý stanoví pre povinné osoby podliehajúce dohľadu Národnej banky Slovenska požiadavky na zavedenie a uplatňovanie programu vlastnej činnosti, ale i na hodnotenie rizík podľa § 20a zákona. Splnomocňovacie ustanovenie je **formulované ako fakultatívne**, pričom Národná banka Slovenska vyhodnotí potrebu a účelnosť vydania takéhoto vykonávacieho predpisu, resp. jeho úpravy najmä s ohľadom na odporúčania Európskej komisie, či orgánov dohľadu pre jednotlivé sektory finančného trhu (EBA, ESMA a EIOPA).

V danom prípade nepôjde o stanovenie ďalších povinností nad rámec zákona, ale iba o **sprešnenie podrobností zákonných povinností pre vybraný okruh povinných osôb, ktoré podliehajú dohľadu Národnej banky Slovenska** (sektor bankovníctva, sektor cenných papierov, sektor poisťovníctva a sektor ostatných finančných inštitúcií).

Záver

Povinné osoby majú podľa ustanovenia § 36b ods. 2 AML zákona (prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. novembra 2020) povinnosť **vykonať starostlivosť** podľa predpisov účinných od 01.11.2020 k **existujúcim klientom do 31.05.2021**.

Povinné osoby uvedené v **§ 5 ods. 1 písm. o) a p)** AML zákona (poskytovateľ služieb peňaženky virtuálnej meny a poskytovateľ služieb zmenárne virtuálnej meny) sú povinné vypracovať **program vlastnej činnosti** povinnej osoby podľa § 20 do **31.01.2021**.